

**ВИКОРИСТАННЯ РІДКІСНИХ ТА ЗНИКАЮЧИХ ПРЕДСТАВНИКІВ
РОДИНИ *CARYOPHYLLACEAE* JUSS. У ЗЕЛЕНОМУ БУДІВНИЦТВІ**

Джус Л.Л., Діденко І.П.

*Національний дендрологічний парк «Софіївка» НАН України
(м. Умань, Черкаська обл.)*

Багато видів рослин у наш час зникають внаслідок руйнування екосистем, в яких вони традиційно проживали, внаслідок лісозаготівельних робіт, випасу худоби та багатьох інших антропогенних чинників. Однією з причин потрапляння до сторінок Червоної книги України для рослин є їх високий рівень декоративності, внаслідок чого знищуються цілі популяції надзвичайно привабливих рослин. Проте ситуацію частково можна виправити не тільки шляхом створення ефективних методів охорони рослин у природному середовищі, в межах ареалів поширення, а й під час інтродукції їх у культуру, зокрема впроваджуючи їх в системи озеленення антропогенних територій. Одними з таких видів є представники південно-бузького ендемічного комплексу *Dianthus hypanicus* Andr. та *Silene hypanica* Klokov. [6, с. 60-61, 106-107].

Відомостей про можливості використання цих рослин в декоративному садівництві дуже мало. М.М. Федорончуком наведено відомості про дикорослі та культивовані види гвоздичних (*Caryophyllaceae* Juss.) з високими декоративними властивостями, які можуть бути використані в озелененні та квітникарстві [9, с. 65-68].

Дані види представлені у колекціях ботанічних садів та дендрологічних парків. *D. hypanicus* зростає у Ботанічному саду Чернівецького національного університету, на спеціально створених ділянках, у вигляді інтродукційних популяцій або окремих куртин [4, с. 116-120], особливо цінним видом є в колекції Сирецького дендрологічного парку, який надає декоративним композиціям природної витонченості [2, с. 47-52], [3, с. 218-227].

У Національному ботанічному саду імені М. М. Гришка НАН України *D. hypanicus* культивується ще з 1973-1974 рр. й зростає у Гірському саду [8, с. 97-102], у ботанічному саду Львівського національного університету імені Івана Франка даний вид використовують в озелененні рокаріїв й кам'янистих гірок [5, с. 159-160].

S. hypanica пройшла інтродукційне випробування у ботанічному саду ім. акад. О.В. Фоміна Київського національного університету імені Тараса Шевченка й зростає в експозиції «Гірський сад» [1, с. 12-15].

В Національному дендрологічному парку «Софіївка» НАН України досліджені види вирощуються з 2011 р. [7, с. 16-17, 47-48]. В умовах культури дані види легко розмножуються посівом насіння у ґрунт. Вирощування цих рослин дає можливість збільшити чисельності особин для збагачення рослинного асортименту в зеленому будівництві. Дослідженим видам властива екологічна приуроченість і вони успішно ростуть на місцях, які досить відрізняються від природних.

В умовах культури досліджені види не потребують щорічного оновлення, що є дуже цінним для декоративних рослин. Всі види вирощуємо без укривання у зимовий період, мінеральних та органічних добрив не вносимо.

Завдяки дрібним, густим дернинам, які утворює *D. huranicus*, ми використовуємо для озеленення кам'янистих гірок та рабаток.

S. huranica заслуговує на введення в культуру завдяки яскравості квіток, зібраними в голівки. Недоліком цього виду є недовговічність дернинок і зів'ялі квітки. Завдяки тому, що особини успішно розмножуються самосівом, то можуть довго рости на одному місці.

На експозиційних ділянках дендропарку «Софіївка» *S. huranica* зростає на кам'янистих гірках, також використовуємо для підсіву на паркових галявинах, газонах та краях чагарникових куртин.

Загалом, ці види невибагливі до умов зростання, тому що в природних умовах вони ростуть на бідних, кам'янистих і піщаних ґрунтах, вони не вимогливі до поливу і для їх вирощування можна використовувати різний ґрунт.

Список використаних джерел:

1. Березкіна В. І., Меньшова В. О. Інтродукція рідкісних трав'янистих рослин в ботанічному саду ім. акад. О. В. Фоміна. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2011. № 29. С. 12–15.
2. Глухова С. А., Ємець Л. І., Михайлик С. М., Шиндер О. І. Підсумки інвентаризації таксономічного та культиварного складу гербофлори Сирецького дендрологічного парку. *Автохтонні та інтродуковані рослини*. 2016. Вип. 12. С. 47–52.
3. Глухова С. А., Шиндер О. І., Михайлик С. М. Трав'яністі рослини в колекції Сирецького дендрологічного парку та їх використання в озелененні. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Лісівництво та декоративне садівництво*. 2016. Вип. 255. С. 218–227.
4. Деревенко Т. О. Рідкісні види флори Карпат у Ботанічному саду ЧНУ імені Юрія Федьковича і перспективи їх відновлення *in situ*. *Вісті Біосферного заповідника «Асканія-Нова»*. 2009. Т. 11. С. 116–120.

5. Могиляк М. Г., Федоровська Я. А., Харчук С. Б. Рідкісні види рослин України як компонента міської біоти. Сучасний стан і перспективи розвитку ландшафтної архітектури, садово-паркового господарства, урбоекології та фітомеліорації: матеріали міжн. наук.-практ. конф.: Львів, НЛТУ України, 2019. С. 159–160.
6. Мороз И. И. Гвоздичные природной флоры для декоративного садоводства. К.: Наук. думка, 1983. С. 60–61, 106–107.
7. Рідкісні та зникаючі види колекції трав'янистих рослин Національного дендрологічного парку «Софіївка» НАН України: довідник / Куземко А. А., Діденко І. П., Чіков І. В., Джус Л. Л., Чеканов М. М. К.: ПАЛИВОДА А.В., 2015. С. 16–17, 47–48.
8. Рубцова О. Л., Чувікіна Н. В., Чижанькова В. І. Доктор біологічних наук, професор Леонід Іванович Рубцов – знавець квітниково-декоративних рослин. *Інтродукція рослин*. 2019. № 3. С. 97–102.
9. Федорончук М. М. Види гвоздичних (*Caryophyllaceae* Juss.) як перспективні декоративні рослини. *Інтродукція рослин*. 2010. № 2. С. 65–68.